

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Sect. IV. Quæ, durantibus his tenebris, Christus fecerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Ioan. c. 14.
vers. 31.

scaves se abscondit. Christus sol obedientissimus. *Stetur mandatum dedit mihi Pater, inquit, sic facio.* Cum in virgineo utero Christus hominē indueret, solis instar decem gradibus recessit, quod sol Ezechiae rogatu fecit. Nam Dei Filius non solum infra novem Angelorum ordines, sed etiam intra decimum gentis humanae gradum se demittens, *Ego autem ait sum vermis, & non homo, abjectio plebis, & opprobrium hominum.* Hic ipse

Pf. 21. v. 7.

Sol in olivarum horto stans, *Quem queritis, ait, ego sum.* Stetit & coram iudicibus; stetit ad columnam, cum flagellis cederetur, stetit in alto spectandus plebi, stetit in tormentis. Demum Sol iste sepulchro se abdidit.

Philp. c. 2.
vers. 3.

Sicut mandatum dedit illi Pater, sic fecit. *Factus obediens usque ad mortem.* Cum nos impetus ad currendum impellit, non stare, non lentius gradi, non reverti sustinemus. Hæc inobedientia est ex duritiâ mentis obstinatæ, cui dæmon imperat nolle obtemperare.

4. Summū
supplicium

IV. Summum supplicium tam in hoc quam in orbe altero, sunt tenebræ, tam animi, quam que sequuntur, tartari. Animi cæcitas in hac vitâ summū & sæpe postremum hominis supplicium: *Quod Ioannes explicans, Excæcavit oculos eorum, inquit, & induravit cor eorum, ut non viderent oculis, & non intelligant corde, & convertantur, & sanem eos.* Quod Aug. Iudæis iure objicit: *Omnia pene creatura expavit mortem Domini, nec tamen in his tantis aperti sunt oculi vestri.* O Iudæi, & o Christiani, historia Christi patientis vobis prælegitur, explicatur, præcinitur, oculis auribusque variè ingeritur, nec tamen

Aug. l. 11. de
civ. di. Dei.
cap. 7.

in his omnibus aperiantur oculi vestri. *Hæc tenebræ mortis magis timende quam oculorum.* Vique quæque miser est, quem cæcitas ista corripit. Sed & tartaræ tenebræ malorum & tormentorum omnium gravissimū sunt.

Privatio
aspectus
Dei omne
supplicium
infinite ex-
cedit.

Ab aspectu Dei æternū arceri, tristitiâ ac dolore omnem, calamitates omnes, omne malum ac supplicium infinitis partibus excedit. Ideo Christus maximum inferni arceris cruciatum expressurus *ligavit manus & pedibus ejus, ait, mitte eum in tenebras exteriores.* Cave tenebras animi, ut caveas tartari.

Math. c. 22.
vers. 13.

V. Refugium ad triplex tabernaculum. Petrus in rupe Thabor Christo iudens, *Faciamus, inquit, hic tria tabernacula.* Fiet mihi Petre, fiet, sed nō tali quem nostras loco, neque hoc quem præscribis modo, nec isto quo cupis tempore. Fecit Christus tria tabernacula. Primum candidum in amplo cenaculo, purpureum alterum in Pilati prætorio, tertium nigrum in monte Golgothæo. O Petre hic bonum est nos esse, hic ad animi salutem omnia sunt abunde.

4. Reg. c. 7.
vers. 4.

Leprosi quatuor, quod Regū facti memorant, extra Samariæ portam habitabant, cum Syrus hostis obli-deret urbem. Ergo hi quatuor viri ex fame ac rerum inopiâ consilium trahentes, *Quid hic, ajunt, esse volumus donec moriamur? sive ingredi volumus civitatem, fame moriemur, sive manserimus hic, moriendū nobis est. Venite ergo, & transfugiamus ad castra Syria.* Ita vesperi ad Syrorum castra ob panicum terrorem penitus deserta pervenerunt. Ingressi proximum tabernaculum, esculentorum & poculentorū affatim inveniētes comederunt & biberunt. Hoc fami remedium fuit. Inde alia atque alia tentoria suberentes, vasa, vestes, argentum & aurum copiosum inde asportarunt. Hoc inopiæ habuerunt solatium.

In primo
Christi tor-
torio albo
cibi potus-
que est a-
bundantia.

Venite igitur, transfugiamus vitandæ fami ac morti. Triplex nobis jam patet tentorium. 1. Album, in quo cibi potusque summa est abundantia, Angelo-rū cæca, sacrosancta Eucharistia, quam Christus moriturus in omnigenæ famis remedium reliquit. Veni-entem, ingrediamur & epulemur, si nō singulis diebus aut hebdomadibus, singulis saltem mensibus. 2. Purpu-

In secundo
Purpureo

reum, in quo vestes pretiosæ, ostrum segmentatum ve-

recundia, toga pura castimoniarum hic flagella & spinæ sunt nobis Domini LESV, quæ omnem in nobis, nisi bestie sumus, carnis petulantiam retundant. 3. Nigrum in Calvaria vertice, ubi ad crucem Dominicam tenebris septam. Charitatis aurum, Humilitatis argentum, Patientiæ gemmas Obedientiæ reperiemus. Confugiamus in ali-quod ex tribus his tentorium. Hoc ajo: cum exercemur ad veris, cum invidia mordemur, cum inopiâ vel morbo conflictamur, cum ignibus lasciviarum urimur, cum nobis undecumque demum est agrè, ad horum aliquid tabernaculum, tamquam ad tutissimum asy-lum confugiamus. Nemo invitus hinc excluditur, nemo hinc nisi volens perit. *Fusus est sanguis medici, & factus obediens usque ad mortem.* Memoria Christi Vulnerum adversus vitia potentissimū est antidotū. Verum tres aliæ quaestiones hinc nobis subnascuntur. 1. *Quem maxime tentorium hoc nigrū perit. 2. Quanto tempo-re. 3. Quo usu, quorum bono.* Ad singula respondendū.

B

§. IV. Quid durantiis his tenebris Christus fecerit.

Quis iste demum est, quem præcipue atrum hoc tentorium operuit? Ille ipse, qui pro vulgo crucem, pro pulvillo non saxum, ut Iacob, sed spinas capiti subiectas habuit. Quod nomen huic vero est? Cur nomen quaerimus, quod est mirabile? quod nulli libri, volumina nulla capiant: quidquid dixerimus, non satis hoc nomen exprimeamus. Rex Regum est, altissimus, sapientissimus, pulcherrimus, opulentissimus, liberalis-simus, mitissimus, patientissimus, fidelissimus, misericordissimus, sed simul etiam verissimus, iustissimus, terribilissimus, nam & sanctissimus est & purissimus, & ens simplicissimum, se tamen omnibus accommodans, ubique præsens, omnia implens, solus cor fatians, immutabilis, incomprehensibilis, inscrutabilis, omnipotens, æternus. Et hic nō innixus scalæ, ut eum Iacob vidit, sed affixus furcæ, sub atro tenebrarum papilione ha-bitat. *Vrias a suo Rege iussus domum ire, Arca Dei, Israël & Iuda, inquit, habitant in papilionibus, & Dominus meus Iacob, & ego ingrediar domum meam, ut comedam & bibam?* Hic non Arca Domini, sed Arca Dominus ipse vulneribus plenus conopeo nigro tegitur. Mira-mur & miseremur beatum Emmeranum Antistitem scalarum radiis illigatū, aures illius & nares, manuum item pedūque, digitos articulatim amputatos, linguam & oculos evulsos? At verò servus Christi fuerat Emmeranus; hic verò Christus ipse a servis Dominus al-ligatus est ad cæli scalam, & manus pedesque perforatus, inter tormenta summa obiit.

C

Hic arcanum pandimus Christi patientis, cui qua-tuor è ferro clavi, dolores utiq; acerbissimos creârunt, sed erant & alii quatuor clavi, qui acerbius eum con-fixerunt. 1. Patris offensâ. 2. Propria ignominia. 3. Sitis horrenda intensissimis doloribus aliis aucta. 4. Tormenta summa, plurimis tamē non profutura. Ex imi-tatoribus Christi fuere quidem multi crucifixi, nullus tamen infando cruciatus. Theodorus puerorum jaculis in cruce crucifixus est: Pionius igne subiecto crucem pertulit: Epimachus ferreis unguibus in ipsâ cruce la-ceratus: Cosmas & Damianus in crucem elati, saxis & telis petiti sunt: Neon, Asterius, Claudius in humiles cruces appensi, & canibus in eos concitatis obiecti: Theonilla quatuor palis oblique fixa: Blandina in cruce bestiarum incurribus exposita: Timotheus & Maura post supplicia gravissima novem ipsis diebus in cruce perseverarunt. Verum hi omnes famuli & famulæ fuerunt, hic ipse Dominus in cruce irrisus est.

D

Questio V. Quanto tempore duravit hoc crucis tormentum? Probè considerandum est quod dictum sit, ipsum meridiem infensurum. Ipso meridiem horam die, seu paulo ante duodecimam nostratam horam in crucem clavis est adstrictus. Mox parricidis il-

4. Reg. c. 7.
vers. 4.

ludæi, & o Christiani, historia Christi patientis vobis prælegitur, explicatur, præcinitur, oculis auribusque variè ingeritur, nec tamen in his omnibus aperiantur oculi vestri. Hæc tenebræ mortis magis timende quam oculorum. Vique quæque miser est, quem cæcitas ista corripit. Sed & tartaræ tenebræ malorum & tormentorum omnium gravissimū sunt. Ab aspectu Dei æternū arceri, tristitiâ ac dolore omnem, calamitates omnes, omne malum ac supplicium infinitis partibus excedit. Ideo Christus maximum inferni arceris cruciatum expressurus ligavit manus & pedibus ejus, ait, mitte eum in tenebras exteriores. Cave tenebras animi, ut caveas tartari.

Math. c. 22.
vers. 13.

V. Refugium ad triplex tabernaculum. Petrus in rupe Thabor Christo iudens, Faciamus, inquit, hic tria tabernacula. Fiet mihi Petre, fiet, sed nō tali quem nostras loco, neque hoc quem præscribis modo, nec isto quo cupis tempore. Fecit Christus tria tabernacula. Primum candidum in amplo cenaculo, purpureum alterum in Pilati prætorio, tertium nigrum in monte Golgothæo. O Petre hic bonum est nos esse, hic ad animi salutem omnia sunt abunde.

4. Reg. c. 7.
vers. 4.

Leprosi quatuor, quod Regū facti memorant, extra Samariæ portam habitabant, cum Syrus hostis obli-deret urbem. Ergo hi quatuor viri ex fame ac rerum inopiâ consilium trahentes, Quid hic, ajunt, esse volumus donec moriamur? sive ingredi volumus civitatem, fame moriemur, sive manserimus hic, moriendū nobis est. Venite ergo, & transfugiamus ad castra Syria. Ita vesperi ad Syrorum castra ob panicum terrorem penitus deserta pervenerunt. Ingressi proximum tabernaculum, esculentorum & poculentorū affatim inveniētes comederunt & biberunt. Hoc fami remedium fuit. Inde alia atque alia tentoria suberentes, vasa, vestes, argentum & aurum copiosum inde asportarunt. Hoc inopiæ habuerunt solatium.

In primo
Christi tor-
torio albo
cibi potus-
que est a-
bundantia.

Venite igitur, transfugiamus vitandæ fami ac morti. Triplex nobis jam patet tentorium. 1. Album, in quo cibi potusque summa est abundantia, Angelo-rū cæca, sacrosancta Eucharistia, quam Christus moriturus in omnigenæ famis remedium reliquit. Veni-entem, ingrediamur & epulemur, si nō singulis diebus aut hebdomadibus, singulis saltem mensibus. 2. Purpu-

In secundo
Purpureo

reum, in quo vestes pretiosæ, ostrum segmentatum ve-

lis veniam rogavit, latroni in tormentis socio para- A
disum promisit, novum matri filium substituit. Ita post
Hebræorum sextam, duodecimam diei nostram, cœ-
perunt tenebræ. In tenebris Christus tribus integris
horis pendit vivus, & tempore hoc toto fluit. Hic
accuratius expendendum, quantum plurimorum in tam
altis tenebris horror & terror fuerit. Idcirco Lucas,
Er omnis turba eorum, inquit, qui simul aderant ad spectaculum
istud, & videbant quæ fiebant, percussiones pectora sua
reverberabantur. Ægyptiorum lex vetus imperabat, si pater
filium occidisset, ut triduo ad cadaver perferre, &
ludq; aspicere cogeret. Nec enim miti iudicio gra-
viorē penam inferri posse censuerunt. Nos rebel-
les filii occidimus parentem nostrum, cur penam
hanc saltem trihorio non subeamus? Sedeamus ergo
& spectemus Christi morientis arcanissimas quatuor
actiones in tenebris majorem partem confectas.

Actio prima: Silebat & flebat lachrymarum testis
Paulus, qui à Christo preces supplicationisque cum B
clamore valido & lacrymis oblatas asserit. De Christi
per trihorium illud silentio, interpretum consensus
est. Itaq; vigilavit in cruce & lacrymavit. Iacob pe-
reginus viator tulit de lapidibus qui jacebant, & supponens
capiti suo dormivit in eodem loco. Asperius pulvinar Chris-
tus habuit, quod nihil somni admisit. Rex David
suaviter meridianis super molliore lecto dormiit, sed
reclivus vigilasset eo tempore ac orasset, nam somnum
otiosa deambulatio, hanc curiosior prospectus, istum
adulteri crimen est secutum. Sed peccati pœnas va-
lidè luit. Nam Absalonem rebellem filium cum ex-
ercitu imminente fugiens Hierosolymis est egressus,
quò se verteret incertus. In itinere hoc moestissimo

ascendebat olivam olivarum scandens, & flens, nudis pedibus
incedens, & aperto capite plorans. Imago fuerat Christi,
qui in cruce flebat, sed quia lacrymabundum vultum
non spinis, multò minus pannis ob paupertatem ope-
rire potuit, vclaminis vicem tenebræ fuerunt; ita ca-
pite aperto, vigilante silentio flevit. Interim tot vul-
nera, sanguis, manuum pedumque foramina clamâ-
runt, uti Bernardus loquitur. Quæ clavorum vox, quæ
vulnere lingua, quis sanguinis clamor?

Tres amici Job audientes omne malum, quod accidisset
ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, Baldad
Sabites, & Sophar Naamathites: condixerant enim, ut pariter
venientes visitarent eum & consolarentur. Cùmque elevassent
procul oculos suos, non cognoverunt eum, & exclamantes plu-
raverunt, cisisq; vestibus sparserunt pulverem super caput suum
in calum. Lugubris accessus, sed multò plus habuit lu-
ctus longior illic commoratio. Nam sederunt cum eo
in terra septem diebus & septem noctibus, & nemo loquebatur
ei verbum: videbant enim dolorè esse vehementem. etsi enim
abierint, cibi aliquid aut somni capientes, mox tamen
redierunt. Ita in multam noctem sessarunt ad agrum.
Digressi paululum mox summo mane denuo se sti-
terunt, suâ saltè præsentia testati, quàm cupiant amici
munus exequi. Principio morbi, quies & silentium
aptissima medicina. Ita fortassis Angelus, uti nonne-
mo sentit, in oliveto Christum, non tam loquendo
quàm assistendo, ipso habitu gestuque solabatur, ita
ut Christo in genua procumbente, poplites & ipse
submiserit, Christo in terram se prosterneret humi &
ipse se prostraverit, quod Christus à suis petiit. Nec
enim à Petro consolatorios sermones, sed mœroris

societate exigens, Sic non potuistis, inquit, unâ horâ vigi-
lare mecum? sustinete hic & vigilare mecum: vigilare & ora-
te. Prima igitur Christi in cruce actio fuit, vigilare
& lacrymare.

Actio altera: Trihorio illo infanda tolerabat, nam
illi quatuor occulti clavi dolores incredibiles creâ-
runt Christo. Andreas Apostolus biduum in cruce
vividè pendit, sed ex hoc suggestu animosissimè

plebi concionatus est. Timotheus & Maura tamerit
novem diebus, ut dictum, in cruce animam traxerint,
mutuis tamen hortatibus insigniter sese animarunt.
Marcus & Marcellianus fratres in unâ eademq; cruce
diem unum & noctem cantarunt: Ad crucem Do-
mini nihil odarum aut cantus auditum est, hic gemitus,
suspiria, lacrymæ. Si hæc passionis acerbitas, in-
quit Iliodorus, ad memoriâ reducatur, nihil tam du-
rū est, quod non æquo animo toleretur. Parva enim
toleramus, si recordemur quid biberit ad patibulum,
qui nos invitat ad cælum. Ille enim opprobria, irrisio-
nes, contumelias, alapas, spūta, flagella, spineam coro-
nam, crucemque sustinuit, & nos miseri ad nostram
confusionem unico sermone fatigamur, imò & ver-
bulo deijcitur?

Actio tertia: Orabat & seipsum Patri sacrificabat. 3. Actio.
Sunt qui putent, Psalmum vigesimum primum (Deus Inexpecta-
Deus meus respice in me, quare me dereliquisti) totū à Chris-
to in cruce recitatum. Affectu pio conjectare talia
possumus, scire vix possumus. Non dubium illud,
quin sese in ipsâ etiam cruce, voluntati paternæ cen-
ties iterumque centies obtulerit: Ita Pater, quoniam sic
placitum fuit ante te, ita mi Pater, sicut mandasti mihi,
sic facio, Pater. Oblatus est non tantum quia ipse vo-
luit, sed quia seipsum obtulit. Ad hanc sui oblationē
Gregorius Nazianzenus nos valido impulsu excitât.
Offeramus, inquit, ei qui pro nobis passus est & resurrexit. Au-
ram fortasse me dicere putatis, aut argentum, aut texuras,
aut pellucidos & ingentis pretii lapillos, fluxam fragilemque
terra materiam, cujus majorem partem improbi sere pestidem.
Imò verò nosmetipsos offeramus, hoc est, opes Deo charissimas,
maximeque congruentes. Imaginis decus imagini reddamus;
dignitatem nostram agnoscamus; exemplar nostrum honore
prosequamur, mysterii vim intelligamus, & pro quo Christus
morte functus est. Simus ut Christus, quoniam Christus quo-
que sicut nos. Efficiamur Dei propter ipsum, quoniam ipse quo-
que propter nos homo factus est.

Actio quarta: Expectabat mortem. Nam ideo te- 4. Actio.
nebris tam profundis jussu erat nigrescere omnia, ut
cessante ad crucem strepitu ac tumultu, suo nos ex-
emplo erudiret, quomodo per preces & lacrymas pa-
randus sit animus ad mortem. En, quàm retinens sui
moris sit Christus, qui diem laboribus dabat, nocte
in montibus orabat. Quæ omnia nobis instruendis
fecit. Ita etiam in Calvarie jugo, jam & hostibus &
amicis officio præstito, quietum silentium tam ora-
tioni quàm preparationi ad mortem elegit, ut & nos
disceremus mori.

Carolus Borromæus Senator purpuratus, Medio-
lanensis Præsul sanctissimus in extremis triplicem si-
bi gratiam præstari desiderans ita precatur:

Sanctissime & vigilantissime Custos Angele, con-
stituto te procuratorem testamenti, ultimæque volun-
tatis meæ, ad impetrandas mihi à Domino IESU tres
gratias. Prima est, ut donet mihi unum solum lacry-
mosum suspirium, ex infinitis illis quæ habuit ipse,
dum per tres horas vividè pendit in cruce, quorum
efficaciâ & virtute mitigentur lacrymabiles illi sin-
gultus, cordisque pressuræ & angustia, quibus in ho-
râ mortis affligar: & ut gloriosissima Dei Mater Ma-
ria dignetur vel unico etiam aspectu ex iis quos ipsa
sub cruce stans habuit, virgineos oculos in filium uni-
cum defigendo. Altera gratia est, ut tu fidelissime Cu-
stos meus, in illâ mihi potissimum horâ succurras,
quando anima mea separabitur à corpore meo, ut
inveniam benignum iudicem ex merito flagrantissi-
mæ illius charitatis, quâ paternum ipsius pectus in
cruce fuit inflammatum pro salute peccatorum. Ter-
tia gratia est, ut tu idem piissime Custos meus ani-
mam meam tibi habeas commendatam, eamque
de ergastulo corporis egressam Redemptori meo
offe-

Inexpecta-
bilis per-
pessio.

Math. c. xi.
vers. 26.

Nazianz.
orat. 41.

4. Actio.
Taciturna
mortis ex-
pectatio,
& ad eam
preparatio.

Oratio
Caroli
Borromæi
pro obri-
nendâ tri-
plici gra-
tiâ.

lis veniam rogavit, latroni in tormentis socio para-
disum promisit, novum matri filium substituit. Ita post
Hebræorum sextam, duodecimam diei nostram, cœ-
perunt tenebræ. In tenebris Christus tribus integris
horis pendit vivus, & tempore hoc toto fluit. Hic
accuratius expendendum, quantum plurimorum in tam
altis tenebris horror & terror fuerit. Idcirco Lucas,
Er omnis turba eorum, inquit, qui simul aderant ad spectaculum
istud, & videbant quæ fiebant, percussiones pectora sua
reverberabantur. Ægyptiorum lex vetus imperabat, si pater
filium occidisset, ut triduo ad cadaver perferre, &
ludq; aspicere cogeret. Nec enim miti iudicio gra-
viorē penam inferri posse censuerunt. Nos rebel-
les filii occidimus parentem nostrum, cur penam
hanc saltem trihorio non subeamus? Sedeamus ergo
& spectemus Christi morientis arcanissimas quatuor
actiones in tenebris majorem partem confectas.

Actio prima: Silebat & flebat lachrymarum testis
Paulus, qui à Christo preces supplicationisque cum
clamore valido & lacrymis oblatas asserit. De Christi
per trihorium illud silentio, interpretum consensus
est. Itaq; vigilavit in cruce & lacrymavit. Iacob pe-
reginus viator tulit de lapidibus qui jacebant, & supponens
capiti suo dormivit in eodem loco. Asperius pulvinar Chris-
tus habuit, quod nihil somni admisit. Rex David
suaviter meridianis super molliore lecto dormiit, sed
reclivus vigilasset eo tempore ac orasset, nam somnum
otiosa deambulatio, hanc curiosior prospectus, istum
adulteri crimen est secutum. Sed peccati pœnas va-
lidè luit. Nam Absalonem rebellem filium cum ex-
ercitu imminente fugiens Hierosolymis est egressus,
quò se verteret incertus. In itinere hoc moestissimo
ascendebat olivam olivarum scandens, & flens, nudis pedibus
incedens, & aperto capite plorans. Imago fuerat Christi,
qui in cruce flebat, sed quia lacrymabundum vultum
non spinis, multò minus pannis ob paupertatem ope-
rire potuit, vclaminis vicem tenebræ fuerunt; ita ca-
pite aperto, vigilante silentio flevit. Interim tot vul-
nera, sanguis, manuum pedumque foramina clamâ-
runt, uti Bernardus loquitur. Quæ clavorum vox, quæ
vulnere lingua, quis sanguinis clamor?

Tres amici Job audientes omne malum, quod accidisset
ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, Baldad
Sabites, & Sophar Naamathites: condixerant enim, ut pariter
venientes visitarent eum & consolarentur. Cùmque elevassent
procul oculos suos, non cognoverunt eum, & exclamantes plu-
raverunt, cisisq; vestibus sparserunt pulverem super caput suum
in calum. Lugubris accessus, sed multò plus habuit lu-
ctus longior illic commoratio. Nam sederunt cum eo
in terra septem diebus & septem noctibus, & nemo loquebatur
ei verbum: videbant enim dolorè esse vehementem. etsi enim
abierint, cibi aliquid aut somni capientes, mox tamen
redierunt. Ita in multam noctem sessarunt ad agrum.
Digressi paululum mox summo mane denuo se sti-
terunt, suâ saltè præsentia testati, quàm cupiant amici
munus exequi. Principio morbi, quies & silentium
aptissima medicina. Ita fortassis Angelus, uti nonne-
mo sentit, in oliveto Christum, non tam loquendo
quàm assistendo, ipso habitu gestuque solabatur, ita
ut Christo in genua procumbente, poplites & ipse
submiserit, Christo in terram se prosterneret humi &
ipse se prostraverit, quod Christus à suis petiit. Nec
enim à Petro consolatorios sermones, sed mœroris
societate exigens, Sic non potuistis, inquit, unâ horâ vigi-
lare mecum? sustinete hic & vigilare mecum: vigilare & ora-
te. Prima igitur Christi in cruce actio fuit, vigilare
& lacrymare.

Actio altera: Trihorio illo infanda tolerabat, nam
illi quatuor occulti clavi dolores incredibiles creâ-
runt Christo. Andreas Apostolus biduum in cruce
vividè pendit, sed ex hoc suggestu animosissimè

plebi concionatus est. Timotheus & Maura tamerit
novem diebus, ut dictum, in cruce animam traxerint,
mutuis tamen hortatibus insigniter sese animarunt.
Marcus & Marcellianus fratres in unâ eademq; cruce
diem unum & noctem cantarunt: Ad crucem Do-
mini nihil odarum aut cantus auditum est, hic gemitus,
suspiria, lacrymæ. Si hæc passionis acerbitas, in-
quit Iliodorus, ad memoriâ reducatur, nihil tam du-
rū est, quod non æquo animo toleretur. Parva enim
toleramus, si recordemur quid biberit ad patibulum,
qui nos invitat ad cælum. Ille enim opprobria, irrisio-
nes, contumelias, alapas, spūta, flagella, spineam coro-
nam, crucemque sustinuit, & nos miseri ad nostram
confusionem unico sermone fatigamur, imò & ver-
bulo deijcitur?

Actio tertia: Orabat & seipsum Patri sacrificabat. 3. Actio.
Sunt qui putent, Psalmum vigesimum primum (Deus
Deus meus respice in me, quare me dereliquisti) totū à Chris-
to in cruce recitatum. Affectu pio conjectare talia
possumus, scire vix possumus. Non dubium illud,
quin sese in ipsâ etiam cruce, voluntati paternæ cen-
ties iterumque centies obtulerit: Ita Pater, quoniam sic
placitum fuit ante te, ita mi Pater, sicut mandasti mihi,
sic facio, Pater. Oblatus est non tantum quia ipse vo-
luit, sed quia seipsum obtulit. Ad hanc sui oblationē
Gregorius Nazianzenus nos valido impulsu excitât.
Offeramus, inquit, ei qui pro nobis passus est & resurrexit. Au-
ram fortasse me dicere putatis, aut argentum, aut texuras,
aut pellucidos & ingentis pretii lapillos, fluxam fragilemque
terra materiam, cujus majorem partem improbi sere pestidem.
Imò verò nosmetipsos offeramus, hoc est, opes Deo charissimas,
maximeque congruentes. Imaginis decus imagini reddamus;
dignitatem nostram agnoscamus; exemplar nostrum honore
prosequamur, mysterii vim intelligamus, & pro quo Christus
morte functus est. Simus ut Christus, quoniam Christus quo-
que sicut nos. Efficiamur Dei propter ipsum, quoniam ipse quo-
que propter nos homo factus est.

Actio quarta: Expectabat mortem. Nam ideo te-
nebris tam profundis jussu erat nigrescere omnia, ut
cessante ad crucem strepitu ac tumultu, suo nos ex-
emplo erudiret, quomodo per preces & lacrymas pa-
randus sit animus ad mortem. En, quàm retinens sui
moris sit Christus, qui diem laboribus dabat, nocte
in montibus orabat. Quæ omnia nobis instruendis
fecit. Ita etiam in Calvarie jugo, jam & hostibus &
amicis officio præstito, quietum silentium tam ora-
tioni quàm preparationi ad mortem elegit, ut & nos
disceremus mori.

Carolus Borromæus Senator purpuratus, Medio-
lanensis Præsul sanctissimus in extremis triplicem si-
bi gratiam præstari desiderans ita precatur:

Sanctissime & vigilantissime Custos Angele, con-
stituto te procuratorem testamenti, ultimæque volun-
tatis meæ, ad impetrandas mihi à Domino IESU tres
gratias. Prima est, ut donet mihi unum solum lacry-
mosum suspirium, ex infinitis illis quæ habuit ipse,
dum per tres horas vividè pendit in cruce, quorum
efficaciâ & virtute mitigentur lacrymabiles illi sin-
gultus, cordisque pressuræ & angustia, quibus in ho-
râ mortis affligar: & ut gloriosissima Dei Mater Ma-
ria dignetur vel unico etiam aspectu ex iis quos ipsa
sub cruce stans habuit, virgineos oculos in filium uni-
cum defigendo. Altera gratia est, ut tu fidelissime Cu-
stos meus, in illâ mihi potissimum horâ succurras,
quando anima mea separabitur à corpore meo, ut
inveniam benignum iudicem ex merito flagrantissi-
mæ illius charitatis, quâ paternum ipsius pectus in
cruce fuit inflammatum pro salute peccatorum. Ter-
tia gratia est, ut tu idem piissime Custos meus ani-
mam meam tibi habeas commendatam, eamque
de ergastulo corporis egressam Redemptori meo
offe-

Inexpecta-
bilis per-
pessio.

Math. c. xi.
vers. 26.

Nazianz.
orat. 41.

4. Actio.
Taciturna
mortis ex-
pectatio,
& ad eam
preparatio.

Oratio
Caroli
Borromæi
pro obri-
nendâ tri-
plici gra-
tiâ.

offerat, ut cum una tecum in gaudiis cali videam, A
perfecte amem, eoque aeternaliter fruam.

Obtenebrescente caelo summam hanc quatuor
Christi actiones fuerunt: Solens lacrymatio, ardens
oratio, inexplicabilis perpeffio, taciturna mortis ex-
pectatio & ad eam preparatio. Hec Christi perfe-
verans fuit in cruce patientia usque ad nonam.

§. V. Quam acerbum Christo morituro fuerit hoc tenebrarum
trihorium, & de perseverantia usque ad nonam.

Q Vis assequi possit cogitando, quis aestimando
capiat, quantos angores & dolores Dominus
Iesus hoc trihorio sit passus usque ad nonam? sed mul-
to minus aestimari poterit amor, quo tanta passus.

Landulphus
in vita
Christi. Alii
numerant
5475. acer-
tate. Cris-
tum, maxi-
mum fuisse
numerum.

Hic certe tam immensus fuit, ut postquam flagris
caelus quinque aut sex millia plagarum accepit, ut
Landulphus sentit, paratus tamen fuerit, denuo tan-
tundem verberum subire. Si septuaginta pluribusve
spinis caput coronatus, septem aut septuaginta mil-
libus spinarum cruciari non abnuisset. Et ubi triho-
rium in cruce percuravit usque ad nonam, tribus milli-
bus horarum, imò ad supremum iudicium amore
nostri crucis tormenta perpeti non recusasset. Amor
immensus. Verum tres illa hora omni genere angu-
stiarum & dolorum adeo fuerunt oppletae, ut triho-
rium illud recte nominemus triennium. Quod si di-
vini honoris & nostrae salutis, patiendique delide-
rium spectemus, amori tres horulae partes, momen-
ta tria fuerunt, uti Iacobo Patriarchae septem anni
totidemque alii, iterumque septem anni pro amoris ma-
gnitudine dies pauci sunt visi. Amorem opilionis Hebraei
longissime superavit amor Christi, qui extrema om-
nia passus usque ad nonam.

Gen. c. 29.
vers. 20.

Nos o
bono hac
tanta pas-
sus est
Christus.

Sexta demum questio est, Quorum bono hanc tan-
ta passus est eo tenebrarum trihorio? Hostium, hoc
est, nostro. Si nos omnes, si tota gens humana tribus
millibus annorum apud inferos in cruce appensa,
ignes assiduos pertulisset, peccati poenas abolere, ac
veniam mereri non potuisset, quod potuit Christus
trihorio, quo Dimas latro plus didicit in furea, quam
Iudas Apostolus in Christi schola. Ex hoc ipso triho-
rio licebit nobis discere, quod omni vita profuturum.
Tria potissimum documenta subnectimus.

Tria docu-
menta ex
hoc Chri-
sti trihorio
tormento.
1. Crux
Christi no-
ferenda so-
lum, sed
usque ad
nonam per-
ferenda.

Isa. 53. v. 15

I. Crux Christi non ferenda solum, sed usque ad
nonam perferenda. Diximus aptissimam esse medi-
cinam, principio morbi silentium & quietem. Hic
plerique omnes erramus. Cum aegre nobis est, gran-
di nimium tumultu aequos iniquos opem poscimus.
Longè rectius cum animi tranquillitate ad Deum
nos vertemus. Hec dicit Dominus Deus, clamat Isaias,
si revertimini & quiescatis, salvi eritis in silentio & in spe-
rit fortitudo vestra. En Christus dolorum plenus ab-
que omni solatio pendebat, manuum pedumque vul-
nera mole corporis magis ac magis dilatabantur, sole
deficiente insolitum frigus augebat corporis crucia-
tus, horrenda tenebrae vix aliud quam tormenta
summa cogitare permittebant. Tota quidem vita
Christi labor merus & dolor fuit, at verò tam acer-
uatis doloribus & meroribus numquam angebatur,
atque illo trihorio, Nihilominus in extremis his an-
gustis & cruciatibus quæralæ voces nullæ audiebantur,
tacite fluebant oculis lacrymæ, uti sanguis vulne-
ribus, orabat ipse, totumque trihorium illud oratio-
ne consumebat, oratione proflus validissima: tot e-
nim orantis erant ora, quot vulnera; tot lingua, quot
sanguinis guttae. Ad hanc ideam te compone, quis-
quis es, cum eris in cruce; sile, quiesce, ora. Si rever-
tamini & quiescatis, salvi eritis. Nos sæpe contraria om-
nia facimus: tumultuamus, fremimus, indignamur,
omnem animi tranquillitatem perdimus clamorâ
impatentiâ.

II. Christi doloribus indolendum serid. Exiguam a. Chri-
nimis est ad hæc audita vel lecta die parafceves in-
gemiscere; in auras abit hæc curta pietas, si hunc
consensum nihil operis sequatur. Et sunt qui nec ip-
sis quidem Soteris multum ingemiscant faxis durio-
res: de Christi cruciatibus quædam audiunt, & et-
iam cogitant, sed sine sensu, sine omni curâ imita-
tionis. Averterunt facies suas a tabernaculo Domini, & præ-
buerunt dorsum. Non immeritò quærit S. Bonaventura:
Quare magis compateris puncturæ pedum tuarum, quam mor-
ti Domini tui? Numquid ergo plus diligis pedem tuum
quàm Dominum tuum? En quot fonticuli fluunt in cruce
& cauteria; non illum, sed te, nisi saxum sis sanan-
tia.

Sunt alii qui moventur quidem Christi crucia-
tus, & altum ingemiscunt, nigrum hoc tentorium
subeunt cum magno sensu, modò cum diuturniore,
nam eadem delicta quæ deservierunt, post pauculas
B hebdomadas repetunt inconstantia sanè miserabili.
Ioab dux belli, quod in Regū factis est, fugit in taber-
naculum Domini, & apprehendit cornu altaris, Iustus egre-
di respondit: Non egrediar, sed hic moriar, illic & mor-
tuus. Ita quisque secum statuat: ad cruce Iesus Domini
mei nullus hominum, nullus cacodemorum me avel-
let; hic moriar. Satius occidi sanctum, quàm peccatis
inquinari. Calliopius juvenis sanctissimus pridie pa-
rafceves cruci affixus capite inverso, pedibus ad caelum
erectis, ut divus Petrus, die sequenti mortuus est.
Mater filium ita pendentem brachiis strinxit eo ani-
mi dolore, ut ipso filii complexu obierit. Ita nos
Christum sub nigro tentorio crucifixum amplectamur,
ut vitis omnibus, suo quisque maximè familiari
ac domestico moriamur. Mori melius quàm vitis
mergi.

III. Exhauriendus Christi calix, uti suum exhaur-
sit Christus usque ad guttam ultimam, usque ad nonam.
C Et certe calix fuit felle conseritissimus, eum tamen
exhaustit Christus. Potuit dicere, Consummatum est. Cre-
dibile est quod pii scriptores censent, ad fuisse Ange-
los huic ultimo adui, qui & primo interfuerunt in
horto. Cum ergo Christus pegma ferale ascendere
figendus cruci, Angelus eum solatus simili dicto cre-
ditur: Domine usque ad nonam: tres horulae restant, &
confectum est opus hoc graefde. Explevit tres horas
istas integerrime, aliquid insuper adjecit temporis,
ut mensura esset conferta & superfluens. Nam ante
sextam, seu duodecimam nostram affixus est cruci,
post nonam, seu nostram tertiam expiravit. Ita cali-
cem hunc felleum, inundantem, plenissimum ebibit,
perduravit usque ad nonam, & ultra nonam.

Quam nos, theu! longanimes non sumus, vix cali-
cem utum sorbillare incipimus, & mox saturi sumus;
vix pati ordimur, & finem spectamus, omnis mora
inter tristitia & acerba impatientissimi. Nos scilicet le-
gem habemus, sed legem quam mundus & caro di-
ctarunt. Parvas poenitentias & magnas indulgentias,
brevem orationem & longam confabulationem, pau-
rum crucis & multum mercedis. O Christiani, du-
randum & perseverandum est usque ad nonam. Suum
cuique patendi terminum Deus posuit, quem nulli
licet transgredi, suas quisque dolendi horulas habet
exactissime dimensas ad unguem; citius finire nefas.
In cruce permanendum usque ad nonam.

Huc igitur, huc confluant sub nigrum istud ten-
torium afflicti omnes, & quibuscumque male est, omnes
huc aegri omnes, qui suas horas velut annos Deo
adnumerant, huc contempti & abjecti, huc pau-
peres & egeni, huc solatiis destituti, meroribus ex-
hausti, curis aut tentationibus dejecti, huc omnes est
qui in dolore sunt, hic omnium ægritudo ad libellam
auri appenditur. Hic descendunt miseriae humanas
omnes